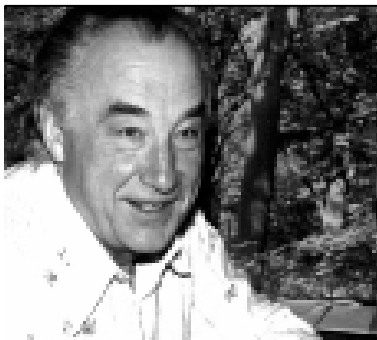

Васіль Зуёнак

...на сьвет ня гнеў,

Жытнёвая памяць

СЕЙБІТ

Трымаю зярнятка на цёплай далоні,
Прашу прабачэньня, шапчу
блаславеньне:
«Навечна з табой разьвітаемся сёньня...»
Яно ж — як ня чуе: ні кроплі здзіўленьня,
Ні сьлёз на збаўленьне, —
як быццам ня знае,
Што ў глебу кладзецца яно й памірае.
І сьвеціцца толькі цікаўнае вочка:
З такімі ж спаткацца —
сьмяротнымі — хоча...
Такое ў іх боскае наканаваньне:
Ня зьнікнуць зярняты — ня быць
ураджаю.
Я сейбіт — я з вечнасьцю сею
спатканьне:
І веру жыцьцю я — і сьмерць паважаю...

ЖЫТНЁВАЯ ПАМЯЦЬ

Я думаў — жыта за гарою,
За цёмным лесам, за зімой, —
А выйшла: во яно, са мною,
Хоць каласкі паглядзь рукой.

Зьвяжы бярэцца з васількамі, —
Хай поле сьнегам замяло,
А жыта дзень і ноч гукае
Дасьпелай сьцежкай за сяло.

Плыве, хвалюецца, шапоча, —
Ад Бога, з Богам — збожжа раць:
Зярняты сьпелыя, як вочы,
У вочы сонечна глядзяць.

Хай вецер вольніцай завейнай
Гудзе-гуляе па жніўі —
Нішто той песьні не заменіць,
Што перапёлкаю зьвініць.

Адно, прызнаюся, сярпамі
Снапоў ня жнуць і на таках
Іх не малоцяць, — гэта памяць
Мая, жытнёвая, — мой шлях...

КАЛІ ПРАЗ ВЯКІ...

Калі праз вякі — будзе час —
А ён будзе! —
Аднойчы спытаюць:
— А што, ад Халопеніч вашых
Застаўся ў сусьвеце
Які-небудзь знак?
Ці ён не згубіўся?.. —
Спытаюць —
Аднак,
Зразумела, тады ўжо ня ў нас,
То адказ,
Каб космас не расьцерусіў,
Зараз дам:
— Гэта тая
Зямля, на якой нарадзіўся Адам, —

Няхай не біблейскі зусім —
Багдановіч, —
А сын у яго —
Пакланіцеся гэтаму краю:
МАКСІМ.

* * *

Хто ты, мой народ?
Ці ты ёсьць? — альбо не?
Хто я, мой народ, калі я цябе страціў?
Вякамі нязбытнасьць дратуе і гне,
І чыняць свой баль
чужакі ў нашай хаце...

Суседзі: хто ўдарыць, а хто штурхане, —
Ці мала ўсялякіх наўкол супастатаў...
А ты ўсё трываеш — жывы — у труне, —
Я — крыж над табою з душою расьпятай.

Стаю (так засьведчыў Гарэцкі Радзім
Разьлікам вучоным) у цэнтры Еўропы,
Крычу і гукаю: няўжо ты зблудзіў
І ў цэнтры Еўропы брыдзеш
чарнатропам.

Няўжо ты ня бачыш дарогі людской,
Ці вочы твае хтосьці прывідна засьціў:
То блісьне планіда, як стронга луской,
То зноў у вірах захлынаецца шчасьце...

У вочы твае я гляджу не здаля —
І ўсё, як пазначана лёсам, прымаю...
Хто ты, мой народ, —
людзі скажуць пасья.
Хто я? — Без цябе проста сэнсу ня
маю...

РАЗЬВІТАНЬНЕ З МІНУЛЫМ

Малыя акторы Тэатра Вялікага, —
Хто будзе пытаць на вас «лішні білецік»?
Якія вас чорныя зоркі паклікалі,
Што цэлую вечнасьць, пагасля,
сьвецяць?..
Стамлёныя людзі, зямныя няўдачнікі, —

Сам Бог-рэжысёр ужо ў посьпех ня верыць.
Якія нябесныя сілы растрочаны —
А выйшлі на сцэну нямыя хімеры.

І я ў гэтай п'есе абдзелены роляю —
Ці ў лепшым выпадку лічуся статыстам
І марна чакаю, пакуль, разьняволены,
Мой дух прыляціць на зямлю не
турыстам...

Вось толькі каго ўжо тады я праведаю?..
А сёньня й мяне ад зьнямогі хістае...
...Згасае жыцьцё — чалавецтва трагедыя.
Заслона апушчана. Зала пустая...

* * *

Асірацела Лысая гара:
Шпакоў няма і сітаўкі зьяцелі, —
А гэта значыць, што і мне пара
Ў нявырай райскай гарадской пасьцелі...

Вятры гудуць, што некага чакаць,
Што толькі з імі можна пабратацца... —
Прабачце, хто вы? Як вас велічаць?
Адкуль вы? — скандынавы ці брытанцы?..

Я паважаю ваш паўночны ранг
І ваш туманны подых альбіёна...
Але я помню: там, дзе Інд і Ганг, —
Быў мой пачатак, Богам бласлаўлены.

Мой там пракорань, як, напэўна, й ваш:
Адам адтуль пусьціўся ў сьвет грахоўны,
І зьзяньне поўначы, халодны ваш міраж,
Маю душу цяплыньню не напоўніць...

Дзе ж вы, мае крылатыя сябры?
Няўжо ня помніце, як я вясной вітаў вас?..
А заўтра будуць — мінскія муры,
І скруха, і на сэрцы ледаставы...

Таму й гадаю: прыляцяць ці не?
Таму й сяджу маўкліва і чакаю:
Калі і хто з нябёс крылом махне,
Калі з сабой у вырай пагукае?..

ВІТАНЬНЕ ВЯСНЫ

Статак рагаты — органы з латынню —
Выйшаў на поплаў траве памаліцца,
Форум збаноў паліваных на тыне
З выпасам першым вітае дайніца, —
Salve, amici!¹

Холад чаромхавы, — хай зьберагае
Памяць зімы — ды вяртанню ня збыцца!..

—
Лотаць вясновай паводкай шугае
Там, дзе да рэчкі збягала сьняжніца, —
Salve, amici!

Неба — з пралескамі па баравінах,
Сонца ў ярах з першацвіетам радніцца,
Вербы ахутаны роем пчаліным —
Мёдна зьвіняць каташкоў завушніцы, —
Salve, amici!

Ходзяць кругамі на такавішчы
Цецерукі — аж дыміцца ігліца,
Сто салаўёў заліваюцца-сьвішчуць
Адной салаўісе ў альхоўніку ніцым, —
Salve, amici!

Чый гэта сьлед па мураўцы зялёнай? —
Кліча за вёску сьцежка-хітрыца,
Сэрца вось-вось засьпявае натхнёна,
Нібы жаўрук з паднябеснай званіцы, —
Salve, amici!

* * *

Супыніся ля нівы жытнёвае, —
Гэта здань, гэта цуд ці прысуд? —
Хтосьці кліча у далі ружовыя,
Хтосьці шэпча: «Застанься тут...»

І згаджаешся з гэтым пошаптам:
Недзе райскія ёсьць сады —
Толькі часу ня траць на пошукі,
Бо шляхі прывядуць сюды.

---

¹ Вітаньне, сябры! (лац.)

Паглядзі, як ніва хвалюецца,
Колас коласу б'е паклон, —
Дзе ж тады і душа прытуліцца,
Як ня вернешся, — хоць на скон...

За палямі, за пералескамі
Вестку слухае небакрай:
Аблачынкi — ягняты біблейскія —
На зямлі абяцаюць рай.

* * *

Я не гандляр, а вершы — не тавар,
Ды і калі хто-небудзь іх купляе?..
І гонар гэтка, як і ганарар:
Пустэльны вецер там і тут гуляе...

А слова з невядомасьці імкне, —
Пасьля і сам падзівішся: дагэтуль
Нічыйнае было, а зараз мне
Належыць — аднаму з усіх сусьветаў.

Яно маё. Ніхто не адбярэ
І не палоніць... Толькі сам няволіць
Яго ня стану — што са мной старэць!.. —
Жыві: як гэты лес, як гэта поле...

МАСТАК

Алесь Пiсьмянкову

А было такое:
Лета ў зван гуло,
Бесяддзю-ракою
Да Сажа плыло.

Спрыту не хавалі —
Пад узмах рукі
«На сажонкі» хвалю
Бралі хлапчукі.

Сох пракос сажнёвы —
Водар мурагоў
Аж да Магілёва
Далятаў з лугоў.
Зьверху ж, у нябёсаў,
Клопаты свае:

Дождж перапялёсы
Сыпануць ці не?

Колераў сем столак
Гром у пас зьвязаў —
Беседна вясёлак
Арэлі разгайдаў...

Сожна і мурожна,
Мёдна, як з вульля,
І травінкай кожнай
Цешыла зямля...

Заблукаў у леце
Пісьмянкава сьпеў
Ды і не прыкмеціў,
Як зіму сустрэў.

Бесядзь не ў бяседзе,
І, нібы ў бярог,
Гром старым мядзьведзем
У сумёт залёг.

Ды малюнак строгі —
Не сваяк нудзе.
І марозік ногі
Лёгка ў лес вядзе.

Ранкам заінелым
Аж зьвініць лядок!..
Рытмы чорна-бела
Просяцца ў радок...

Не ляцяць арэлі,
Чуйна сьпяць грамы... —
Лета акварэлі...
Графіка зімы...

* * *

Узьлесак ветрыкам весьніцца.
Лісьцінак гайданьне...
Расінкі ўніз, як па лесьвіцы,
З лісьцінак — маімі гадамі...

Зьліваюцца дзён абліччы...
Было-не-збылося...
Спадаюць... Лічы-не-палічыш...
А больш не папросіш...

І абяцаньне,
Па кропельцы, —
Зязюлі куваньне —
Усё невыразнейшым робіцца,
Як у тумане...

* * *

Дарога наша, пакута,
Крывавае і крывая.
І келіх праводзін — з атрутай,
І камень шляхоў — караваем.

І на спатканьне са шчасьцем,
І на сустрэчу з доляй —
Асеньніх дажджоў прычасьце,
Малітва вятроў у полі.

Таму й не спыняемся марна,
А ўсё ідзём і шукаем
Краіну пад небам бясхмарным
І верым — што ёсьць такая...

ПАЭТ

У сто вятроў падбіта паліто,
Іголкі прашыта ледзянымі,
І сам — ужо не сам, амаль ніхто:
Настылы цень... Але душа — на
ўздыме...

Душа ляціць над горадам начным,
Над вашым сном у мякаці пярыннай.
І страшна вам задуманае ім:
На сьвет ня гнеў, а весні сьпеў
абрынуць!..

